

وَ لَوْ أَنَّنَا نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةَ وَ كَلَّمَهُمُ الْمَوْتَى وَ
 حَشَرْنَا عَلَيْهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قُبُلًا مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا إِلَّا
 أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ وَ لَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ يَجْهَلُونَ (111) وَ
 كَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْإِنْسِ وَ
 الْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ
 غُرُورًا وَ لَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَ مَا يَفْتَرُونَ
 (112) وَ لَتَصْغَى إِلَيْهِ أَفِئْدَةُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
 بِالْآخِرَةِ وَ لَيَرْضَوْهُ وَ لَيَقْتَرِفُوا مَا هُمْ مُقْتَرِفُونَ (113)
 أَ فَغَيَّرَ اللَّهُ أَبْتَغَى حَكَمًا وَ هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ إِلَيْكُمُ
 الْكِتَابَ مُفَصَّلًا وَ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْلَمُونَ
 أَنَّهُ مُنَزَّلٌ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ
 (114) وَ تَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ صِدْقًا وَ عَدْلًا لَا مُبَدِّلَ

لِكَلِمَاتِهِ وَ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (115) وَ إِن تَطْعَ
أَكْثَرَ مَنْ فِي الْأَرْضِ يُضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ
يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَ إِن هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ (116) إِنَّ
رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ مَنْ يَضِلُّ عَنْ سَبِيلِهِ وَ هُوَ أَعْلَمُ
بِالْمُهْتَدِينَ (117) فَكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنَّ
كُنْتُمْ بِآيَاتِهِ مُؤْمِنِينَ (118) وَ مَا لَكُمْ أَلَّا تَأْكُلُوا مِمَّا
ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَ قَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ
إِلَّا مَا اضْطُرَرْتُمْ إِلَيْهِ وَ إِن كَثِيرًا لَيُضِلُّونَ بِأَهْوَائِهِمْ
بِغَيْرِ عِلْمٍ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ (119) وَ
ذَرُوا ظَاهِرَ الْإِثْمِ وَ بَاطِنَهُ إِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ الْإِثْمَ
سَيَجْزَوْنَ بِمَا كَانُوا يَقْتَرِفُونَ (120) وَ لَا تَأْكُلُوا مِمَّا
لَمْ يَذْكُرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَ إِنَّهُ لَفِسْقٌ وَ إِنَّ الشَّيَاطِينَ

لِيُوحُونَ إِلَى أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ

إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ (121)

Even if We did send unto them angels, and the dead did speak unto them, and We gathered together all things before their very eyes, they are not the ones to believe, unless it is in Allah's plan. But most of them ignore (the truth). Likewise did We make for every messenger an enemy,— satans among men and jinns, inspiring each other with flowery discourses by way of deception. If thy Lord had so willed, they would not have done it: so leave them and what they forge. To such (deceit) let the hearts of those incline, who have no faith in the hereafter: let them delight in it, and let them earn from it what they may. Say: "Shall I seek for judge other than Allah?— when He it is who hath sent unto you the Book, explained in detail." They know full well, to whom We have given the Book, that it hath been sent down from thy Lord in truth. Never be then of those who doubt. The word of thy Lord doth find its fulfilment in truth and in justice: None can change His words: for He is the one who heareth and knoweth all. Wert thou to follow the common run of those on earth, they will lead thee away from the way of Allah. They follow nothing but conjecture: they do nothing but lie. Thy Lord knoweth best who strayeth from His way: He knoweth best those who are rightly guided. So eat of (meats) on which Allah's name hath been pronounced, if ye have faith in His signs. Why should ye not eat of (meats) on which Allah's name hath been pronounced, when He hath explained to you in detail what is forbidden to you - except under compulsion of necessity? But many do mislead

~~~~~  
 (men) by low desires without knowledge. Thy Lord knoweth best those who transgress. Eschew all sin, open or secret: those who earn sin will get due recompense for their "earnings." Eat not of (meats) on which Allah's name hath not been pronounced: That would be impiety. But the satans ever inspire their friends to contend with you if ye were to obey them, ye would indeed be Pagans.

اگر ہم فرشتے بھی ان پر نازل کر دیتے اور مردے ان سے باتیں کرتے اور دنیا

بھر کی چیزوں کو ہم ان کی آنکھوں کے سامنے جمع کر دیتے، تب بھی یہ ایمان

لانے والے نہ تھے، الا یہ کہ مشیت الہی یہی ہو (کہ وہ ایمان لائیں) مگر اکثر

لوگ نادانی کی باتیں کرتے ہیں۔ اور ہم نے تو اسی طرح ہمیشہ شیطان انسانوں

اور شیطان جنوں کو ہر نبی کا دشمن بنایا ہے جو ایک دوسرے پر خوش آئند

باتیں دھوکے اور فریب کے طور پر القا کرتے رہے ہیں۔ اگر تمہارے رب

کی مشیت یہ ہوتی کہ وہ ایسا نہ کریں تو وہ کبھی نہ کرتے۔ پس تم انہیں ان کے

حال پر چھوڑ دو کہ اپنی افترا پردازیاں کرتے رہیں۔ (یہ سب کچھ ہم انہیں اسی

لئے کرنے دے رہے ہیں کہ) جو لوگ آخرت پر ایمان نہیں رکھتے ان کے

دل اس (خوشنما دھوکے) کی طرف مائل ہوں اور وہ اس سے راضی ہو جائیں

اور اُن برائیوں کا اکتساب کریں جن کا اکتساب وہ کرنا چاہتے ہیں۔ پھر جب حال یہ ہے تو کیا میں اللہ کے سوا کوئی اور فیصلہ کرنے والا تلاش کروں، حالانکہ اس نے پوری تفصیل کے ساتھ تمہاری طرف کتاب نازل کر دی ہے؟ اور جن لوگوں کو ہم نے (تم سے پہلے) کتاب دی تھی وہ جانتے ہیں کہ یہ کتاب تمہارے رب ہی کی طرف سے حق کے ساتھ نازل ہوئی ہے لہذا تم شک کرنے والوں میں شامل نہ ہو۔ تمہارے رب کی بات سچائی اور انصاف کے اعتبار سے کامل ہے، کوئی اس کے فرامین کو تبدیل کرنے والا نہیں ہے اور وہ سب کچھ سنتا اور جانتا ہے۔ اور اے محمدؐ! اگر تم اُن لوگوں کی اکثریت کے کہنے پر چلو جو زمین میں بستے ہیں تو وہ تمہیں اللہ کے راستے سے بھٹکا دیں گے۔ وہ تو محض گمان پر چلتے اور قیاس آرائیاں کرتے ہیں۔ درحقیقت تمہارا رب زیادہ بہتر جانتا ہے کہ کون اُس کے راستے سے ہٹا ہوا ہے اور کون سیدھی راہ پر ہے۔ پھر اگر تم لوگ اللہ کی آیات پر ایمان رکھتے ہو تو جس جانور پر اللہ کا نام لیا گیا ہو اُس کا گوشت کھاؤ۔ آخر کیا وجہ ہے کہ تم وہ چیز نہ کھاؤ جس پر اللہ

کانام لیا گیا ہو؟ حالانکہ جن چیزوں کا استعمال حالت اضطرار کے سوا دوسری تمام حالتوں میں اللہ نے حرام کر دیا ہے، اُن کی تفصیل وہ تمہیں بتا چکا ہے۔

بکثرت لوگوں کا حال یہ ہے کہ علم کے بغیر محض اپنی خواہشات کی بنا پر گمراہ کن باتیں کرتے ہیں، ان حد سے گزرنے والوں کو تمہارا رب خوب جانتا ہے۔ تم کھلے گناہوں سے بھی بچو اور چھپے گناہوں سے بھی، جو لوگ گناہ کا اکتساب کرتے ہیں وہ اپنی اس کمائی کا بدلہ پا کر رہیں گے۔ اور جس جانور کو اللہ کانام لے کر ذبح نہ کیا گیا ہو اس کا گوشت نہ کھاؤ، ایسا کرنا فسق ہے شیاطین اپنے ساتھیوں کے دلوں میں شکوک و اعتراضات القا کرتے ہیں تاکہ وہ تم سے جھگڑا کریں۔ لیکن اگر تم نے اُن کی اطاعت قبول کر لی تو یقیناً تم مشرک ہو۔

اگر ہم فرشتے بھی ان پر ناجل کر دیتے اور مردے ان سے باتیں کرتے اور دنیا-بھر کی چیزوں کو ہم ان کی آنکھوں کے سامنے جما کر دیتے تب بھی یہ ایمان لانے والے نہ تھے، بلکہ یہ کہ مشییتہ-ایلاہی یہی ہو (کہ یہ ایمان لائیں)، مگر اکسیر لوگ نادانی کی باتیں کرتے ہیں | اور ہم نے تو اسی طرح ہمیشہ شیطان انسانوں اور شیطان جنوں کو ہر نبی کا دشمن بنایا ہے جو ایک-دوسرے پر

~~~~~

खुशआइन्द बातें, धोका और फ़रेब देने के तौर पर करते रहे हैं | अगर तुम्हारे रब की मशीयत यह होती कि वे ऐसा न करें तो वे कभी न करते | पस तुम उन्हें उनके हाल पर छोड़ दो कि अपनी इफतरापरदाज़ियाँ करते रहें (ये सब कुछ इन्हें इसी लिए करने दे रहे हैं कि) जो लोग आखिरत पर ईमान नहीं रखते उनके दिल इस (खुशनुमा धोखे) की तरफ़ माइल हों और वे इससे राज़ी हो जाएँ और उन बुराइयों का इकतिसाब करें जिनका इकतिसाब वे करना चाहते हैं— फिर जब हाल यह है तो क्या मैं अल्लाह के सिवा कोई और फ़ैसला करनेवाला तलाश करूँ हालाँकि उसने पूरी तफ़सील के साथ तुम्हारी तरफ़ किताब नाज़िल कर दी है? और जिन लोगों को हमने (तुमसे पहले) किताब दी थी वे जानते हैं कि यह किताब तुम्हारे रब ही की तरफ़ से हक़ के साथ नाज़िल हुई है, लिहाज़ा तुम शक करनेवालों में शामिल न हो | तुम्हारे रब की बात सच्चाई और इनसाफ़ के एतिबार से कामिल है, कोई उसके फ़रामीन को तबदील करनेवाला नहीं है और वह सब कुछ सुनता और जानता है | और ऐ नबी, अगर तुम उन लोगों की अकसरीयत के कहने पर चलो जो ज़मीन में बसते हैं तो वे तुम्हें अल्लाह के रास्ते से भटका देंगे | वे तो महज़ गुमान पर चलते और क्रियासआराइयाँ करते हैं | दरहकीक़त तुम्हारा रब ज़्यादा बेहतर जानता है कि कौन उसके रास्ते से हटा हुआ है और कौन सीधी-राह पर है | फिर अगर तुम लोग अल्लाह की आयात पर ईमान रखते हो तो जिस जानवर पर अल्लाह का नाम लिया गया हो उसका गोश्त खाओ, आखिर क्या वजह है कि तुम वह चीज़ न खाओ जिसपर अल्लाह का नाम लिया गया हो? हालाँकि जिन चीज़ों का

~~~~~

~~~~~

इस्तेमाल हालते-इज़तिरार के सिवा दूसरी तमाम हालतों में अल्लाह ने हARAM कर दिया है उनकी तफ़सील वह तुम्हें बता चुका है | बकसरत लोगों का हाल यह है कि इल्म के बगैर महज़ अपनी खाहिशात की बिना पर गुमराहकुन बातें करते हैं, उन हद से गुज़रनेवालों को तुम्हारा रब ख़ूब जानता है | तुम खुले गुनाहों से भी बचो और छिपे गुनाहों से भी, जो लोग गुनाह का इकतिसाब करते हैं, वे अपनी इस कमाई का बदला पाकर रहेंगे | और जिस जानवर को अल्लाह का नाम लेकर ज़ब्ह न किया गया हो उसका गोश्त न खाओ, ऐसा करना फ़िस्क़ है | शयातीन अपने साथियों के दिलों में शुक्क व एतिराज़ात इलका करते हैं ताकि वे तुमसे झगड़ा करें | लेकिन अगर तुमने उनकी इताअत क़बूल कर ली तो यक़ीनन तुम मुशरिक हो |